באים בטוב

הלב באפריקה

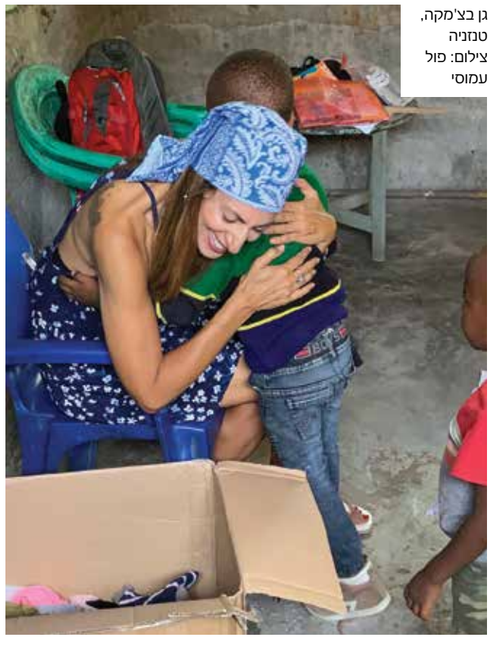
בשביל איילת 'להאכיל ילדים רעבים באפריקה' זו לא עוד קלישאה, אלא תכלית. בגיל חמישים היא עזבה את הכול – את הילדות, הבעל והעסק וטסה לאפריקה לעזור לילדים בבתי יתומים

רות לוריא סגל

בית היתומים 'פארג'ה' במושי טנזניה

גן בצ'מקה, טנזניה צילום: פול עמוסי

חלוקת צעצועים בכפר מדאווי, צפונית למושי טנזניה. צילום: פול עמוסי

בטנזניה כ־1.3 מיליון ילדים יתומים. הוריהם נפטרו ממחלות כמו איידס ומלריה או בתאונות טראגיות, ויש גם כאלו שפשוט ננטשו, והגיעו לאחד מבתי היתומים הרבים במדינה. כך נראה יומם: הם מתעוררים במיטת הקומתיים, על המזרן לא פרוש סדין והם לא מכוסים בשמיכה, רק כילה מגינה עליהם מפני עקיצות יתושים, כי כך החוק מחייב. בגדיהם לא מסודרים בארון, גם מגירות אין להם, רק קופסה אחת שבה הם זורקים את כל חפציהם, כמה בגדים, זוג נעליים לבית הספר, כפכפים שלא ילכו יחפים, וזהו. הם מקבלים דייסת קורנפלור פשוטה לארוחת הבוקר ויוצאים לבית הספר הממשלתי המוזנח. הקטנים חוזרים לבית היתומים ב־12 בצוהריים, הגדולים לקראת אחת או שתיים.

מאותו רגע הם לבדם. אין מי שידאג להם, אין מי שישחק איתם, אין מי שידבר איתם. אף אחד לא יגיד להם להכין שיעורי בית, אף אחד לא יגיד להם שהגיע הזמן למקלחת, אף אחד לא יקריא להם סיפור. הם ישתתפו בעבודות הבית, יכבסו לעצמם את בגדיהם, ינקו את סביבתם, ובשאר הזמן יסתובבו ברחובות, עד לשעה שבה ייכנסו למיטה. לילה טוב חמודים. את המציאות הזאת פגשה איילת ישראלי בפעם הראשונה לפני שנתיים, כשהחליטה לעצור את חייה כדי לנסות לשנות את גורלם, ולו רק של חלק מהילדים הללו.

"נתינה והתנדבות הוא משהו שגדלתי אליו בבית. ההורים שלי היו כאלו וגם האחים, ובמהלך השנים בכל פעם התנדבתי במקומות שונים, בבתי חולים, במרכזי נוער ובכל מיני מקומות שבהם יכולתי לתת. באיזשהו שלב בחיים הגיעה המשפחה ונשאבתי לקריירה. פתאום ההתנדבות הפכה להיות בין השורות, פעם בשבוע למשך שעתיים וזהו. כשהגעתי לגיל חמישים חשבתי מה אני רוצה לתת לעצמי, התחלתי לנבור בנשמה שלי ולחשוב מה הדבר שהכי עושה לי טוב, ובוקר אחד החלטתי שאני נוסעת לאפריקה".

למה דווקא לאפריקה?

"לא יודעת, אין לי מושג. זה משהו שעד היום שואלים אותי ואין לי הסבר לעניין הזה. פשוט החלטתי שאני נוסעת לאפריקה. התחלתי לבדוק ולברר, והיה לי מאוד קשה. גיליתי שבכל המשלחות נמצאים בעיקר חבר'ה צעירים, וכולם רואים את המסע הזה כדבר שהוא חולף, אתה בא ואתה הולך. בסוף הגעתי לבית היתומים פארג'ה שבעיר מושי בטנזניה דרך אישה נוספת בגילי שהייתה שם".

ומה קרה לך שם כשהגעת?

"כבר בימים הראשונים הכול נכנס להילוך גבוה מאוד ולהבנה ברורה מאוד, שצריך לעשות משהו. שאני רוצה לעשות משהו. התנדבתי חודש באותו בית יתומים ואחר כך חזרתי לטנזניה עוד שבע פעמים נוספות וביקרתי עוד ועוד בתי יתומים. החלטתי לחקור את הנושא הזה ולראות מה באמת אני יכולה לעשות".

כך, ובסיוע של שישה מייסדים נוספים, נולדה לה לפני כשנתיים עמותת 'הלב אפריקה', ארגון חינוכי הומניטרי שפועל למען יתומים בטנזניה. במסעותיה לטנזניה פגשה איילת בתי יתומים רבים ומסוגים שונים, כאלו שנמצאים בהם רק שישה ילדים וכאלו שמצטופפים בהם חמישים. חלקם נתמכים על ידי קרנות מאירופה או ממשפחות קנדיות עשירות, וחלקם מסתפקים בתמיכה המזערית של הממשלה, שנעה בין 60 ל־100 דולרים לשנה. "אני מצאתי בתי יתומים שעובדים נהדר, שהילדים שם לא מוזנחים, והם מקבלים חינוך טוב, אוכל, טיפול רפואי. אבל אני נמצאת בבתי היתומים שנמצאים בַּשָּׁפָּר, אני עוזרת לאלו שנופלים בין הכיסאות. ואיפה שאני פועלת עכשיו זה בולט מאוד. אזור תיירותי, למרגלות הקילימנג'רו. מגיעים לכאן אנשים שבאים ליהנות משמורת הטבע של טנזניה ולטפס את ההר. וכתיירים אפשר ליהנות מהרבה דברים טובים שלמדינה יש להציע, אלא שכמו בהרבה מקומות באפריקה, הם לא יודעים מה באמת קורה מאחורי הקלעים".

מי הם אלו שפותחים את בתי היתומים?

"מדובר באנשים טובים בסך הכול, שבאמת רוצים לעזור, אבל בתי היתומים מוזנחים מאוד משום שהאנשים האלו הם בעצמם שורדים. המנהלת בבית היתומים האחרון שבו אני נמצאת היא אישה מעל גיל 60, שמטפלת גם בילדים המתבגרים שלה וגם ביתומים. היא אישה טובה, אבל אין ביכולתה לדאוג לכל כך הרבה יתומים. כשאני הגעתי הנטל ירד ממנה קצת, ויכולתי לחנך את הילדים, לעשות להם סדר יום. למנהלים שם אין את הידע על מה ילד צריך או איך מציבים גבולות, מה הוא כן יכול לעשות לבד ומה לא. זה הכול מין בליל של מלחמת הישרדות יום-יומית".

אחד מהנושאים שאיילת

צילומים: דוברות אסותא

בית יתומים בהס, מבוגיני טנזניה

מבקשת לקדם ב'הלב אפריקה' הוא לדאוג לביטוח רפואי לילדים בבתי היתומים, והיא עשתה זאת בבתי היתומים שאליהם היא הגיעה בעזרת תרומות. "עלות הביטוח הרפואי הוא סביב ה־100 דולר לשנה, אבל יש עשרות בתי יתומים ועוד אין־ספור ילדים בכפרים עניים שאין להם את זה, ואז אין מי שיפנה אותם לטיפול והם מתים ממלריה או מאיזה חיידק בבטן. זה משהו שאנחנו כן יכולים לעשות, זה בידינו".

את יודעת כמה ילדים כאלו לא שורדים?

"לא, הדברים משתנים והרבה מידע לא מדווח. יש נתון שאומר כי כל חמש דקות מת באפריקה ילד ממלריה. להגיד לך שזה מה שקורה? כל חמש דקות או כל שבע דקות? אין לדעת. לא ראיתי בשטח ילדים מתים, אבל ראיתי הרבה מאוד סבל שיכול היה להימנע".

איך מונעים סבל?

"לחבר'ה שרוצים להצטרף אליי אני מסבירה שאני לא משלחת התנדבותית. אני לא מתמקדת בלהגיע לשבועיים, לתת לילדים האלו את כל העולם וללכת. זה רק עושה להם חור גדול יותר בנשמה. המטרה שלי היא שבסופו של יום, כשאני הולכת יהיה להם טוב יותר. אני רוצה לדאוג לעתיד שלהם, לאפשר לילדים להכיר את התרבות המקומית שלהם, את השפה שלהם, את החינוך שלהם. כך הם יוכלו להתקדם ולצאת ממעגל העוני בלעדינו. הילדים האלו הולכים לבתי ספר ממשלתיים, נפלטים מוקדם ממערכת החינוך ונכנסים למעגל העוני. אחר כך הם יעשו עוד ילדים שגם הם יהפכו ליתומים. לכן אני מגייסת תרומות לבתי ספר פרטיים ולפנימיות, כדי שהילדים יהיו מטופלים שם, יקבלו חינוך ראוי, בגדים, אוכל מספק, טיפול רפואי ויחזרו לבית היתומים רק כדי לישון. כשאני בארץ הקשר לא ניתק. אני מדברת כל שבוע עם המדריכים, עם מנהלי בתי הספר וגם עם המורים. אני רואה את המבחנים של הילדים, אני רוצה לדעת אם ילד מתקדם בבית הספר או לא".

איך המשפחה שלך מתמודדת עם כל הסיפור?

בהתחלה זה לא היה פשוט, להסביר לילדות שלי שזה משהו שאני רוצה לעשות. הן אומנם קצת גדולות, ועדיין אפריקה לקחה להן קצת את אימא. אבל המשפחה שלי מדהימה. בלי התמיכה של בעלי לא הייתי עושה את זה. הוא העוגן שלי, הוא זה שהתחיל את הכול עבורי. הוא ערך לי מסיבה גדולה, ובמסיבה נתרם סכום גדול שאפשר לי להתחיל את הכול. בסוף כולם קיבלו את הצעד שעשיתי. מדובר במהלך שהוא באמת לא קל לעיכול ואפילו יכול להישמע די מפחיד. אבל כשהם רואים את העיניים שלי כשאני מספרת על זה, כשאני מסבירה שבכל כך מעט שלנו אנחנו משנים חיים של אנשים, לטובה אז אין מישהו שלא אומר יאללה, אין מישהו כזה".

כולנו גדלנו על 'יש ילדים רעבים באפריקה', ככה האימהות שלנו היו משכנעות אותנו לסיים את האוכל מהצלחת. אבל זה תמיד נשמע כל כך רחוק, איך גורמים לאנשים להירתם לדבר הזה?

"זה לא פשוט. הרבה ישראלים מרגישים שזה בא על חשבוננו. המשפט הקבוע שאני שומעת הוא 'עניי עירך קודמים', אבל נתינה לא באה אף פעם על חשבון מישהו אחר. נתינה זה דבר חיובי שרק מעצים ומביא שפע לעולם. כל הקלישאות האלו, שילד אחד זה טיפה בים או שככה זה באפריקה, אלו סיפורים שאנשים מספרים לעצמם, תירוצים למה לא לעשות. אבל אפשר לעשות. אפשר. אני מגיעה מהמעמד הכי בינוני בארץ. אין לי חסכונות ואין לי דירות לילדות שלי, וככה גם כל השותפים. אבל אנחנו מבינים שגם המעט שלנו, גם המאה שקלים עושים שינוי. אני אוספת את כל זה ומצילה עוד נפש, ועוד נפש, לאט לאט". ●

לשאלות, רעיונות והצעות צרו קשר עם איילת בכתובת:
HalevAfrica@gmail.com

איילת ישראלי, מייסדת עמותת 'הלב אפריקה': "יש נתון שאומר כי כל חמש דקות מת באפריקה ילד ממלריה. להגיד לך שזה מה שקורה? כל חמש דקות או כל שבע דקות? אין לדעת. לא ראיתי בשטח ילדים מתים, אבל ראיתי הרבה מאוד סבל שיכול היה להימנע"

"אני מצאתי בתי יתומים שעובדים נהדר, שהילדים שם לא מוזנחים, והם מקבלים חינוך טוב, אוכל, טיפול רפואי. אבל אני נמצאת בבתי היתומים שנמצאים בַּסְפָּר, אני עוזרת לאלו שנופלים בין הכיסאות"

